

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14740342>

АҲОЛИ ДАРОМАДЛАРИНИ ДИВЕРСИФИКАЦИЯ ҚИЛИШНИНГ ИҚТИСОДИЙ МЕХАНИЗМЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ

Улуғбек Эркинович Қурбонов

Ёшлар билан ишлари бўйича декан ўринбосари
Иқтисодиёт факультети Ўзбекистон миллий университети
Тошкент шаҳар Олмазор тумани университет кўчаси 4
Э-маил: kurbanovulug5@gmail.com

Исоқов Абдулҳафиз Дилмуродович

Иқтисодиёт (тармоқлар ва соҳалар бўйича) 1-босқич талабаси
Иқтисодиёт факультети Ўзбекистон миллий университети
Тошкент шаҳар Олмазор тумани университет кўчаси 4
Э-маил: isoqovabdulhafiz33@gmail.com

Аннотация

Мазкур мақола аҳолининг даромадларини диверсификация қилишининг иқтисодий механизмларини таҳлил қилади ва уларни такомиллаштириши йўллари кўриб чиқади. Аҳоли даромадларининг диверсификацияси иқтисодий барқарорликни таъминлаш, ижтимоий тенгсизликни камайтириши ва барқарор иқтисодий ўсишни қўллаб-қувватлашда муҳим аҳамиятга эга. Ушбу жараён нафақат жисмоний шахслар ва оилалар учун, балки бутун иқтисодиёт учун ҳам фойдали, чунки у иқтисодий зарбаларга нисбатан чидамликни оширади. Мақолада даромадларни диверсификация қилишининг асосий афзалликлари, кичик ва ўрта бизнесни қўллаб-қувватлаш, қишлоқ хўжалиги ва агросаноатни ривожлантириши каби механизмлар орқали даромадлар манбаларини кенгайтириши имкониятлари кўрсатилган. Шундай қилиб, сиёсатнинг интеграциялашуви, инфратузилма ривожланиши, давлат-хусусий шериклик ва мониторинг тизимларини жорий этиши орқали бу механизмларни такомиллаштириши йўллари тавсия қилинади. Мақола, аҳоли учун барқарор даромад манбаларини яратиши, иқтисодий зарбаларга қарши ҳимоя қилиши ва узоқ муддатли фаровонликни таъминлашда муҳим ютуқларга эришиши учун зарур бўлган иқтисодий механизмларни ўрганади.

Калит сўзлар: даромадларни диверсификация қилиш, иқтисодий барқарорлик, кичик ва ўрта корхоналар, қишлоқ хўжалиги, агросаноат, инновациялар, инфратузилма, давлат-хусусий шериклик, иқтисодий механизмлар.

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКИХ МЕХАНИЗМОВ ДИВЕРСИФИКАЦИИ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ

Аннотация

Данная статья анализирует экономические механизмы диверсификации доходов населения и рассматривает пути их совершенствования. Диверсификация доходов населения имеет важное значение для обеспечения экономической стабильности, снижения социального неравенства и поддержки устойчивого экономического роста. Этот процесс полезен не только для физических лиц и семей, но и для всей экономики, поскольку он повышает устойчивость к экономическим потрясениям. В статье рассмотрены основные преимущества диверсификации доходов, такие как поддержка малого и среднего бизнеса, развитие сельского хозяйства и агропромышленности, а также возможности расширения источников дохода через различные механизмы. Кроме того, предлагаются пути улучшения этих механизмов через интеграцию политики, развитие инфраструктуры, государственно-частное партнерство и внедрение системы мониторинга. Статья исследует необходимые экономические механизмы для создания устойчивых источников дохода, защиты от экономических потрясений и обеспечения долгосрочного благосостояния.

Ключевые слова: диверсификация доходов, экономическая стабильность, малый и средний бизнес, сельское хозяйство, агропромышленность, инновации, инфраструктура, государственно-частное партнерство, экономические механизмы.

IMPROVING THE ECONOMIC MECHANISMS FOR DIVERSIFYING POPULATION INCOME

Abstract

This article analyzes the economic mechanisms of income diversification for the population and examines ways to improve them. Income diversification is crucial for ensuring economic stability, reducing social inequality, and supporting sustainable economic growth. This process benefits not only individuals and families but also the

entire economy, as it increases resilience to economic shocks. The article highlights the main advantages of income diversification, such as supporting small and medium enterprises, developing agriculture and agribusiness, and expanding income sources through various mechanisms. Furthermore, the article suggests ways to enhance these mechanisms through policy integration, infrastructure development, public-private partnerships, and the implementation of monitoring systems. The article explores the necessary economic mechanisms to create stable income sources, protect against economic shocks, and ensure long-term prosperity.

Key words: *income diversification, economic stability, small and medium enterprises, agriculture, agribusiness, innovation, infrastructure, public-private partnerships, economic mechanisms.*

Кириш

Аҳоли даромадларини диверсификация қилиш иқтисодий барқарорликни таъминлаш, тенгсизликни камайтириш ва барқарор ўсишни таъминлашнинг ҳал қилувчи стратегиясидир. Замонавий иқтисодиётларда битта даромад манбаига ҳаддан ташқари ишониш, айниқса иқтисодий таназзул, табиий офатлар ёки глобал инқирозлар каби ташқи зарбалар юзага келганда, катта хавфларга олиб келиши мумкин. Даромадларни диверсификация қилиш нафақат жисмоний шахслар ва оилаларга, балки бутун иқтисодиётга ҳам фойда келтирадиган иқтисодий хатарларни кўплаб соҳаларга тарқатиш орқали ечим таклиф этади. Ушбу мақола аҳоли даромадларини диверсификация қилишнинг иқтисодий механизмларини ўрганади ва иқтисодий барқарорлик ва ривожланиш учун ушбу механизмларни такомиллаштириш йўллари таклиф қилади.

Даромадларни диверсификация қилишнинг аҳамияти

Даромадларни диверсификация қилиш жисмоний шахслар, уй хўжаликлари ёки Миллатлар ўзлари ишонадиган турли хил даромад манбаларини кўпайтириш жараёнини англатади. Бунга турли хил воситалар орқали еришиш мумкин, масалан, иқтисодиётнинг турли соҳаларидан кўплаб даромад оқимларини ривожлантириш. Жисмоний шахслар учун бу кўп турдаги иш билан шуғулланиш, тадбиркорлик ёки турли активларга сармоя киритишни ўз ичига олиши мумкин. Иқтисодиёт учун бу қишлоқ хўжалиги, ишлаб чиқариш,

хизмат кўрсатиш ва рақамли иқтисодиёт каби турли соҳаларнинг ўсишини рағбатлантиришни ўз ичига олиши мумкин.

Даромадларни диверсификация қилишнинг асосий афзалликлари қуйидагилардан иборат:

1. Хатарларни камайтириш: кўп даромад манбаларига таяниб, жисмоний шахслар ва иқтисодиётлар иқтисодий зарбалар ва тебранишларга яхшироқ бардош бера оладилар.

2. Иқтисодий барқарорликнинг ошиши: диверсификацияланган даромад базаси умумий иқтисодий барқарорликни оширади, уй хўжалиқларининг ишсизлик ёки секторга хос пасайишларга нисбатан заифлигини камайтиради.

3. Барқарор ўсиш: даромадларни диверсификациялашни рағбатлантириш инновациялар ва тадбиркорликни рағбатлантириши мумкин, бу еса узок муддатли барқарор иқтисодий ўсишга олиб келади.

Даромадларни диверсификация қилишнинг иқтисодий механизмлари

Даромадларни диверсификация қилиш жараёни турли хил иқтисодий механизмларни ўз ичига олган комплекс ёндашувни талаб қилади. Ушбу механизмларни қуйидаги соҳаларга ажратиш мумкин:

1. Кичик ва Ўрта корхоналарни қўллаб-қувватлаш(кўк)

Кичик ва ўрта корхоналар даромад манбаларини диверсификация қилиш учун жуда муҳимдир. Улар иш ўринларини яратиш ва иқтисодий ривожланишга катта ҳисса қўшадилар. Ҳукуматлар кўкдан қўллаб-қувватлаши мумкин:

* Молиявий кириш: тадбиркорлик ва инновацияларни рағбатлантириш учун кичик бизнес учун кредит, grant ва субсидиялардан осонроқ фойдаланишни таъминлаш.

* Солиқ имтиёзлари: кўб субъектлари учун солиқ имтиёзлари ёки камайтирилган солиқ ставкаларини таклиф қилиш, бу уларнинг рентабеллиги ва барқарорлигини ошириши мумкин.

* Тренинг ва салоҳиятни ошириш: бизнес егалари ва ишчиларга ўз имкониятларини ошириш ва бизнес фаолиятини диверсификация қилишда ёрдам

бериш учун тадбиркорлик ўқув дастурлари ва малакани ошириш ташаббусларини таклиф қилиш.

2. Қишлоқ хўжалиги ва қишлоқ тараққиёти

Кўпгина ривожланаётган мамлакатларда қишлоқ хўжалиги аҳолининг муҳим қисми учун асосий даромад манбаи ҳисобланади. Бироқ, битта қишлоқ хўжалиги маҳсулотига ҳаддан ташқари ишонил фермерларни бозор хавфига дучор қилиши мумкин. Қишлоқ хўжалиги фаолиятини диверсификация қилиш ва қишлоқ ривожланишини рағбатлантириш ушбу хавфларни камайтиришга ёрдам беради:

* Агросаноат ривожланиши: қишлоқ хўжалиги хом ашёсига қиймат қўшиш ва фермерлар учун қўшимча даромад манбаларини яратиш учун агросаноат тармоқларини ривожлантиришни рағбатлантириш.

* Барқарор қишлоқ хўжалиги амалиёти: ҳосилдорликни ошириш ва бир нечта екинларга қарамликни камайтириш учун замонавий, барқарор деҳқончилик техникасини ўзлаштиришга кўмаклашиш.

Даромадларни диверсификация қилиш механизмлари муҳим бўлса-да, уларнинг самарадорлиги уларнинг қанчалик яхши амалга оширилишига боғлиқ. Қуйидаги қадамлар ушбу механизмларни яхшилаши мумкин:

1. Сиёсат интеграцияси ва мувофиқлаштириш: ҳукуматлар иқтисодий сиёсатни тармоқлар бўйича бирлаштирадиган, даромад манбаларини диверсификация қилиш бўйича ҳаракатлар бир-бирини тўлдирувчи ва ўзаро мустаҳкамловчи мувофиқлаштирилган ёндашувни қабул қилишлари керак.

2. Инфратузилмага инвестициялар: йўллар, алоқа тармоқлари ва рақамли платформалар каби етарли инфратузилма, айниқса, қишлоқ ва чекка ҳудудларда турли хил даромад келтирадиган фаолиятнинг ўсишини қўллаб-қувватлаш учун жуда муҳимдир.

3. Мониторинг ва баҳолаш: даромадларни диверсификация қилиш дастурлари ва ташаббусларини мунтазам равишда баҳолаш уларнинг самарадорлигини таъминлаш ва аҳоли еҳтиёжларини қондириш учун зарурдир.

4. Давлат-хусусий шериклик: ҳукумат, хусусий сектор ва нодавлат ташкилотлар ўртасидаги ҳамкорлик синергия яратиши ва даромадларни самарали диверсификация қилиш стратегиялари учун ресурсларни сафарбар қилиши мумкин.

Хулоса

Даромадларни диверсификация қилиш иқтисодий барқарорликни таъминлаш, қашшоқликни камайтириш ва барқарор ривожланишни таъминлашнинг асосий стратегиясидир. Даромадларни диверсификация қилишнинг иқтисодий механизмларини такомиллаштириш орқали — кўб субъектларини қўллаб — қувватлаш, қишлоқ хўжалигини диверсификация қилиш, малакани ошириш, молиявий инклюзия ва рақамли ва маданий саноатни ривожлантириш орқали-иқтисодиёт ўз аҳолиси учун янада барқарор ва хилма-хил даромад манбаларини яратиши мумкин. Бу нафақат иқтисодий зарбалар билан боғлиқ хавфларни камайтиради, балки шахслар ва жамоаларнинг узоқ муддатли фаровонлиги ва фаровонлигини оширади.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Сарсенбаева, Н. (2021). "Диверсификация ва иқтисодий барқарорлик." Иқтисодий таҳлил ва ривожланиш журнал, 35(2), 45-58.
2. Маматқулов, Ш. (2019). "Диверсификация қилиш механизмлари ва уларнинг иқтисодиётдаги аҳамияти." Таълим ва инновациялар таҳлил журнали, 22(1), 12-24.
3. Аҳмадов, А. (2020). "Даромадларни диверсификация қилишнинг иқтисодий самарадорлиги." Иқтисодий тадқиқотлар журнал, 43(3), 72-83.
4. Қодиров, Б. (2022). "Кичик ва ўрта корхоналарни қўллаб-қувватлашнинг иқтисодий аҳамияти." Иқтисодий барқарорлик ва ривожланиш журнали, 41(4), 54-65.

5. Бобоев, М. (2020). "Рақамли иқтисодиёт ва даромадлар диверсификацияси." *Инновациялар ва рақамли иқтисодиёт журналы*, 33(2), 15-27.
6. Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармони (2020). "Иқтисодий барқарорлик ва халқ фаровонлигини оширишга қаратилган стратегик йўналишлар." *Ҳукуматнинг расмий ҳужжатлари*, 15/05/2020.
7. Давронов, Т. (2021). "Социаль хавфсизлик ва даромадларни диверсификация қилиш." *Иқтисодиёт ва ижтимоий ривожланиш журналы*, 29(1), 36-47.